

Otizm Spektrum Bozukluğu

Tanılama

Tanılama Süreci

- Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin değerlendirme süreçleri tarama, tanılama ve gelişimsel veri toplama süreçleri olarak üç grupta incelenir.
- Tarama erken yaşta tanılamayı kolaylaştırmak için otizm spektrum bozukluğu tanısı alma riski olan çocukların belirlenmesi,
- Tanılama ise sosyal ve iletişim davranışlarında herhangi bir yetersizlik olduğu gözlemlenen çocukların otizm spektrum bozukluğuna sahip olup olmadığının belirlenmesi sürecidir.
- Gelişimin değerlendirilmesi ise gerekli önlemleri almak, herhangi bir müdahale programını uygulamak/uygulamanın gelişim üzerindeki etkilerini değerlendirebilmek için çocukların güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek üzere çeşitli kaynaklardan ve farklı araçlar kullanılarak bilgi toplanması olarak tanımlanabilir.

TARAMA

- Tarama otizm spektrum bozukluğu ya da herhangi bir gelişimsel gerilik (gecikme) riski olan çocukların belirlenmesi olarak tanımlanabilir.
- Otizmlili çocuklara erken yıllarda uygun ve nitelikli müdahalelerin sunulmasının hem aileler hem de çocuklar için olumlu çıktılara yol açtığına kanıtlanmış olması nedeniyle, tarama çalışmaları daha da önem kazanmaktadır.
- Anne-babalar çocukları 18 aylıkken farklılık hissetmeye başladıklarını söylemelerine karşın, erken yaşlarda tanı konamamakta, böylece çocuklara ve ailelerine yönelik müdahaleye başlanamamaktadır.

TARAMA

- 1300 aile ile yapılan bir çalışmada, ailelerin 24 aydan itibaren doktorlara başvurduğu ancak, çocuklara ortalama 6 yaşında tanı konduğu belirlenmiştir.
- Aynı çalışmada çocukları daha sonra otizm spektrum bozukluğu tanısı alan ailelerin %25'ine herhangi bir endişeye gerek olmadığı, %10'una ise gözledikleri davranışlar devam ederse daha sonra tekrar başvurmaları ya da ocuk büyüdükçe bu davranışların değişeceği söylenmiştir.
- Bir başka çalışmada ise, otizm tanısının ortalama 5.5 yaşında konduğu, yüksek işlevli otizm ve Asperger sendromu olan çocuklara tanı konmasının 11 yaş civarında olduğu belirtilmiştir.
- Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların taranmaması ve risk gruplarının belirlenememesi, hem erken yıllarda tanı konmasını hem de ocuk ve ailelerin müdahale hizmetlerine ulaşmalarını engellemektedir.

1. DÜZEY TARAMA

- Birinci düzey tarama modeli tarama araçlarının kullanıldığı ve tüm çocukların belli yaş dönemlerinde otizm spektrum bozukluğu olma riski açısından tarandığı modeldir.
- Erken çocukluk dönemindeki bütün çocukların bu tarama modelinden yola çıkarak 9., 18., 24., ve 30., aylarda rutin olarak taranmasını önerilmektedir.
- OSB açısından ise 18. ve 24. aylarda OSB tarama araçları ile OSB yönünden taramaların yapılması önerilmektedir.
- Özellikle 18. ve 24. aylarda OSB tarama araçları kullanılarak tarama yapılmasının amacı OSB'ye ait özelliklerin ve/veya risklerin bu yaş çocuklarında daha belirgin olarak gözlenebilir hale gelmesidir.

1. DÜZEY TARAMA

- Ülkemizde 1. Düzey tarama modelinde yaygın olarak kullanılan tarama araçları:
- **Denver Gelişimsel Tarama Testi II (DENVER II):**
- Bireysel olarak yani çocukla uzmanın birebir etkileşimde olması şartıyla uygulanan, çocuğun çeşitli gelişim alanlarındaki performansına dayalı bir testtir.
- 1 ay ile 6 yaş arasındaki çocuklardaki gelişimsel riskleri belirlemeyi amaçlamaktadır.
- Testin uygulama süresi yaklaşık olarak 20-30 dakika arasındadır.
- Testte çocukların büyük-küçük motor, uyumsal davranış, kişisel-sosyal ve dil becerileri değerlendirilmektedir.

1. DÜZEY TARAMA

- **Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE):**
- Bireysel olarak uygulanan bir testtir.
- Testte çocuğun anne ve babasına sorulan soruların bulunması nedeniyle genellikle çocuk ve ebeveynlerin birlikte olduğu ortamlarda uygulanmaktadır.
- Test 0-6 yaş arasında olan çocuklara uygulanır.
- Testte çocukların dil gelişimi, zihinsel gelişimi, büyük-küçük kas gelişimi, sosyal gelişimi ve öz-bakım becerileri değerlendirilir.

1. DÜZEY TARAMA

- **Gazi Erken Gelişimi Değerlendirme Aracı (GECDA):**
- 15 gün-72 ay arası çocuklara bireysel olarak uygulanan bir testtir.
- Çocukların gelişimsel özelliklerini değerlendirmeyi ve özel gereksinimli çocukları daha ileri değerlendirmeler için yönlendirmeyi amaçlamaktadır.
- Çocukların psikomotor, bilişsel, sosyal-duygusal ve gelişim alanları değerlendirilmektedir.
- Test bireysel olarak uygulanmakla birlikte gerekli durumlarda ebeveynlerin fikirlerine başvurulmaktadır.

2. DÜZEY TARAMA

- İkinci düzey tarama modeli özel olarak otizm spektrum bozukluğu olma riski olan çocukları tarama amacı ile geliştirilmiş araçlarla, rutin değerlendirme sürecinde, gelişiminde sapma/gecikme olduğu belirlenen çocukları değerlendirmek üzere gerçekleştirilir.
- Bu araçların uygulanmasıyla yapılan değerlendirme sonucunda OSB olasılığı gösteren çocuklar tüm gelişim alanlarında ayrıntılı bir biçimde değerlendirilecekleri tanılama sürecine alınmalıdır.
- Ülkemizde yaygın olarak kullanılan 2. Düzey tarama modeli araçları Erken Çocukluk Dönemi Otizm Tarama Ölçeği (CHAT) ve Değiştirilmiş Erken Çocukluk Dönemi Otizm Tarama Ölçeği (M-CHAT)'dir.

2. DÜZEY TARAMA

- **Erken Çocukluk Dönemi Otizm Tarama Ölçeği (CHAT):**
- 18-36 ay arasındaki çocukları anne-baba ve uzman görüşü alınarak değerlendirilen bir tarama aracıdır.
- Testin 18. ayında olan çocuklara uygulanması bu yaşlarda OSB riskinin görülmeye başlama oranının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.
- Test yapıldıktan 1 ay sonra yeniden tekrarlanarak çocuğun OSB olma riski rutin olarak değerlendirilir.
- Testin uygulanması yaklaşık olarak 5-10 dakikada tamamlanmaktadır.

2. DÜZEY TARAMA

- **Değiştirilmiş Erken Çocukluk Dönemi Otizm Tarama Ölçeği (M-CHAT):**
- 16-30 ay arası çocukların anne-babalarından, öğretmenlerinde ya da bakıcılarından alınan bilgilerden yola çıkılarak, bu çocuklarda OSB olma riskini belirleyen bir tarama aracıdır.
- Test bireysel ya da grup olarak uygulanabilir.
- Testin uygulanması yaklaşık olarak 5-10 dakikalık bir süreyi kapsamaktadır.
- 23 maddeden oluşmaktadır.
- Ölçeği iyi uygulamak için otizmin belirtilerini iyi bilmek ve değerlendirilecek çocukları da yakından tanımak gerekmektedir.

2. DÜZEY TARAMA

- **Diğer tarama araçları:**
- Otistik Özellikleri Erken Tarama Soru Listesi
- İletişim ve Sembolik Davranışlar Ölçekleri-Gelişimsel Profili
- Yaygın Gelişimsel Bozukluklar Tarama Testi-I ve II
- İletişim ve Sembolik Davranış Ölçekleri Davranış Örneği
- Sosyal İletişim Soru Listesi
- İki Yaş Otizmi Tarama Testi
- **Türkçe'ye uyarlanmamış ama diğer ülkelerde yaygın olarak kullanılan testlerdir.**

GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU BELİRTİLERİ

Otizm spektrum bozukluğunun erken belirtileri

- 6 ayı geçtiği halde başkalarına gülümsememek
- 12 ayı geçtiği halde ağulamamak, parmakla bir şeyi işaret etmemek ya da 'bay-bay' gibi jestleri yapmamak
- 16 ayı geçtiği halde tek bir sözcük bile söylememek
- 24 ayı geçtiği halde iki sözcüklük basit cümlecikler kurmamak
- Hangi ayda olursa olsun gelişimde gerileme göstermek; örneğin, daha önce söylediği bazı sözleri söylememeye başlamak

Okulöncesi dönemde gözlenen özellikler

- Başkalarının kendisine dokunmasından kaçınmak
- Kendini diğer insanlardan soyutlamak
- Başkalarının mimiklerini taklit etmemek
- Anne-babasının kendisine gülümsemesine karşılık gülümseme davranışı göstermemek
- Günlük yaşamda konuşarak iletişim kurmamak
- Başkalarının söylediklerini anında ya da gecikmeli olarak papağan konuşması biçiminde tekrarlamak
- Kendisine adıyla seslenildiğinde hiçbir tepki vermemek

Okulöncesi dönemde gözlenen özellikler -Devam

- Etrafındakilerin sıklıkla kullandığı bay-bay yapma ya da öpücük verme gibi jestleri kullanmamak
- Kanat çırpma ya da parmak ucunda koşturma gibi tekrarlı davranışlar sergilemek
- Oyuncaklarla sıra dışı biçimlerde etkileşmek
- Rutinlere aşırı bağlılık göstermek
- Beslenmede aşırı seçici olmak
- Sıklıkla öfke nöbetleri geçirmek
- Bazı seslerden, ışıklardan vb. aşırı rahatsız olmak

Okulöncesi dönemdeki özelliklere ek olarak okul döneminde gözlenen özellikler

- Sosyal oyunlara katılmamak
- Kendisinden daha küçük çocuklarla oynamayı yeğlemek
- Başka çocuklarla oynarken fazlaca patronluk yapmak
- Fazlaca didaktik ifadeler kullanmak
- Karşılıklı konuşma sürdürmekten çok tek taraflı konuşma özelliği göstermek
- Söylediklerinin ya da yaptıklarının başkaları üzerindeki olumsuz etkilerini algılayamamak
- Fazla kuralcı olma ya da olayları anlamlandırmak için kurallar yaratma gereksinimi göstermek
- Dinlemeye ya da çalışmaya yoğunlaşmakta zorlanmak
- Sporda beceriksizlik göstermek
- Etkinlik geçişlerinde zorlanmak

TANILAMA

- Ayrıntılı değerlendirme yapılarak gerçekleştirilir.
- Psikiyatrisiler ve alanda çalışan diğer doktorlar OSB'li bireylere tanı koyarlarken DSM-5 (Mental Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal Kitabı) ve ICD-10 (Hastalık Sınıflama ve Tanımlama Kılavuzu) kriterlerini kullanmaktadırlar.
- Tanı, değerlendirme ve izleme sürecinde psikolog, nörolog, çocuk psikiyatristi, çocuk doktoru, dil ve konuşma patoloğu ile odyolog ve eğitimci ve özel eğitimciler işbirliği ile çalışmalıdırlar.

DEĞERLENDİRME SÜRECİNİN İLKELERİ

- 1. Tarama sonunda otizm spektrum bozukluğu için risk kabul edilmiş olan çocuklar mutlaka çok ayrıntılı değerlendirme sürecine gönderilmelidir. Tanı koyma ya da ayrıntılı değerlendirme sürecinde taramada kullanılanlardan farklı araçlar da kullanılmalıdır.
- 2. Değerlendirme otizm spektrum bozukluğunu gösteren işaretlerin ve belirtilerin yanı sıra otizm spektrum bozukluğu ile birlikte ortaya çıkan diğer çocukluk dönemi bozuklukları da kapsamalıdır.
- 3. Tarama sonucunda otizm spektrum bozukluğu olduğundan şüphelenilen çocuğun değerlendirme aşamasının ilk basamağında sosyal, iletişim, konuşma ve oyun becerilerini kapsayan ayrıntılı bir gelişimsel öykü alınmalıdır.
- 4. Ailenin tıbbi geçmişi/öyküsünün öğrenilmesi ile çocuğun gelişiminde önemli rol oynayabilecek olan aileye ilişkin psiko-sosyal faktörlerin gözden geçirilmesi değerlendirmenin önemli bir elemanı olarak kabul edilmektedir.

DEĞERLENDİRME SÜRECİNİN İLKELERİ

- 5. Birden fazla kaynaktan toplanan bilgiler, değerlendirme sonucunda elde edilen bilgilerin güvenilirliğini arttırdığından birden fazla bilgi kaynağından bilgi toplanmalıdır.
- 6. Akademik becerilerin değerlendirilmesi, çocuğun tüm okul işlevleri ile ilgili öğrenme ve davranışsal özelliklerine odaklanan değerlendirme ve müdahale planı hazırlama sürecinin bir parçası olmalıdır.
- 7. Değerlendirme süreci, çocuğun kendine özgü güçlü ve zayıf yönlerini temel alan öğretimsel amaçlar ve öğretim stratejilerini kolaylaştıracak şekilde planlanmalıdır.
- 8. İletişim ve sosyal karşılıklılık becerilerindeki yetersizliklerin otizm spektrum bozukluğu olan çocukların temel özellikleri olması nedeniyle ayrıntılı gelişimsel değerlendirme süreci bu iki gelişim alanını da kapsamalıdır.

TANILAMA

- **Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların değerlendirilmesi sürecinde kullanılan yöntemler:**
- Çocuğa ilişkin var olan kayıtların incelenmesi
- Gelişimsel ve tıbbi öykünün alınması
- Tıbbi tarama/değerlendirme
- Ebeveyn/çocuğa bakan kişi ile görüşmeler
- Ebeveyn/öğretmen dereceleme ölçekleri
- Çocuğun doğrudan gözlemlenmesi
- Bilişsel değerlendirme
- Akademik değerlendirme
- Uyumsal davranışların değerlendirilmesi
- İletişim ve dil becerilerinin değerlendirilmesi

Tanı koymak amacıyla kullanılan araçlar

- **Çocukluk Otizmi Dereceleme Ölçeği (ÇODÖ):**
- Otizmlili çocuklara tanı koymak ve diğeri özel gereksinimli çocuklardan ayırt etmek için kullanılan bir tanı aracıdır.
- İki yaş üzerindeki otizmlili çocuklara tanı konulması amacıyla kullanılan ve 15 maddeden oluşan ÇODÖ, hem çocuktaki otizmin derecesi hakkında fikir verir hem de belirtilerin derecesinin belirlenmesini kolaylaştırır.
- Çocuğu iyi tanıyan bireylerle (örn., anne-baba, bakıcı, büyük anne) yapılan görüşme ve çocukların gözlemlenmesi ile doldurulan ölçekle değerlendirilen çocuklar, hafif/orta ya da ağır dereceli otizmlili olmak üzere iki grupta sınıflanabilmektedir.

Tanı koymak amacıyla kullanılan araçlar

- **Gilliam Otizm Dereceleme Ölçeği :**
- Ölçek ile 3-22 yaş arasındaki bireylere otizm tanısı konulabilmekte, otizmin derecesi belirlenebilmekte ve ayrıca çocukların gelişimi de izlenebilmektedir.
- Ölçekte yer alan 42 madde görüşe dayalı dördü bir derecelendirme ile puanlanmaktadır.
- Üç alt ölçekten oluşmakta, her alt ölçekte 14'er olmak üzere, toplam 42 madde yer almaktadır.
- Bu ölçek, çocuğun davranışları hakkında bilgisi olan ve onu gözlemleyen kişiler tarafından 5-10 dakikada doldurulabilmektedir.

Tanı koymak amacıyla kullanılan araçlar

- **Otizm Davranış Kontrol Listesi:**
- Birçok ülkede tarama ve eğitim amaçlı olarak kullanılmaktadır.
- Ancak geçerliği diğerlerine göre daha düşük bir araçtır. OSB'si olan çocukların %30'u bu araç ile ayırt edilememektedir.
- 18 ay-35 yaş arasındaki otizmlili bireyler duygusal, ilişki kurma, beden ve nesne kullanımı, dil becerileri ile sosyal ve öz bakım becerileri açısından değerlendirilmektedir.
- Anne-baba ve öğretmenler tarafından doldurulmaktadır.

DSM-5 OSB Tanı Ölçütleri

Otizm Spektrum Bozukluğu

A. O sırada ya da öyküden alınan bilgilere (ayrıntılardan çok örnekleyen) göre aşağıdakilerle kendini gösteren, değişik biçimleriyle toplumsal iletişim ve toplumsal etkileşimde süre giden eksiklikler:

1. Sözelimi, olağandışı toplumsal yaklaşım ve karşılıklı konuşamamadan ilgilerini, duygularını ya da duygulanımını paylaşamamaya, toplumsal etkileşimi paylaşamamaya ya da toplumsal etkileşime girememeye dek değişen aralıkta toplumsal-duygusal karşılıklılık eksikliği.
2. Sözelimi, sözel ve sözel olmayan tümleşik iletişim yetersizliğinden, göz iletişimi ve beden dilinde olağandışılıklara ya da el-kol devinimlerini anlama ve kullanma eksikliklerine, yüz ifadesinin ve sözel olmayan iletişimin hiç olmamasına dek değişen aralıkta toplumsal etkileşim için kullanılan sözel olmayan iletişim davranışlarında eksiklidir.
3. Sözelimi, değişik toplumsal ortamlara göre davranışlarını ayarlama güçlüklerinden, imgesel oyunu paylaşma ya da arkadaş edinme güçlüklerine, yaşıtlarına ilgi göstermemeye dek değişen aralıkta, ilişkiler kurma, ilişkilerini sürdürme ve ilişkileri anlama eksiklikleri.

Ağırlık düzeyi toplumsal iletişim bozukluklarına ve kısıtlı yineleyici davranış örüntülerine göre değişir (DSM-5, 2014) 63

B. O sırada ya da öyküden alınan bilgilere (ayrıntılılamaktan çok örnekleyen) göre, aşağıdakilerden en az ikisi ile kendini gösteren, sınırlı, yineleyici davranış örüntüleri, ilgiler ya da etkinlikler:

1. Basmakalıp ya da yineleyici devinsel (motor) eylemler, nesne kullanımları ya da konuşma (örn. Yalın devinsel basmakalıp davranış örnekleri, oyuncakları ya da oynar nesnelere sıraya dizme, yankılama(ekolali), kendine özgü deyişler).
2. Aynılık konusunda direnme, sıradanlık dışına esneklik gösterememe ya da törensel sözel ya da sözel olamayan davranışlar (örn. Küçük değişiklikler karşısında aşırı sıkıntı duyma, geçişlerde güçlükler yaşama, katı düşünce örüntüleri,törensel selamlama davranışları, her gün aynı yoldan gitmek ve aynı yemeği yemek isteme).
3. Yoğunluğu ve odağı olağandışı olan, ileri derecede kısıtlı, değişkenlik göstermeyen ilgi alanları (örn. Alışılmadık nesnelere aşırı bağlanma ya da bunlarla uğraşıp durma, ileri derecede sınırlı ya da saplantılı ilgi alanları).
4. Duyusal girdilere karşı çok yüksek ya da düşük düzeyde tepki gösterme ya da çevrenin duyusal yanlarına olağandışı bir ilgi gösterme (örn. Arı/ısıya karşı aldırıışsızlık, özgül birtakım seslere ya da dokulara karşı ters tepki gösterme, nesnelere aşırı koklama ya d nesnelere aşırı dokunma, ışıklardan ya da devinimlerden görsel büyülenme).

Ağırlık düzeyi, toplumsal iletişim bozukluklarına ve kısıtlı, yineleyici davranış örüntülerine göre değişir(DSM-5, 2014).

C. Belirtiler eken gelişim evresinde başlamış olmalıdır (toplumsal gerekler sınırlı yeterliğin üzerine çıkana dek tam olarak kendini göstermeyebilir ya da sonraki yıllarda, öğrenilen yöntemlerle maskelenebilir.

D. Belirtiler, toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında klinik açıdan belirgin bir bozulmaya neden olur.

E. Bu bozukluklar, anlıksal yeti yitimi (anlık gelişimsel bozukluk) ya da genel gelişimsel gecikme ile daha iyi açıklanamaz. Anlıksal yeti yitimi ve otizm spektrum bozukluğu sıklıkla bir arada ortaya çıkar. Otizm spektrum bozukluğu ve anlıksal yeti yitimi eş tanısı koymak için, toplumsal iletişim, genel gelişim düzeyine göre beklenenin altında olmalıdır (DSM-5, 2014). 64

Not: DSM-IV otistik bozukluk, Asperger bozukluğu ya da başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluk kesin tanısı almış olan kişilere otizm spektrum bozukluğu tanısı konmalıdır. Toplumsal iletişimde belirgin eksiklikleri olan ancak belirtileri otizm spektrum bozukluğu için başka türlü tanı ölçütlerini karşılamayan kişiler, toplumsal iletişim bozukluğu açısından değerlendirilmelidir (DSM-5, 2014).

**OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞUNUN
SINIFLANMASINA İLİŞKİN DSM-5'DEKİ
DEĞİŞİKLİKLER**

DSM-5'DEKİ DEĞİŞİKLİKLER

- Amerikan Psikiyatri Birliği'nce 2013 yılında DSM-5 yayımlanmıştır.
- DSM-5'te otizm spektrum bozukluğuna ilişkin önemli değişiklikler yer almıştır.
- DSM-5'te otizm spektrum bozukluğu için yapılan değişikliklerin başında, halen yürürlükte olan kılavuzlardaki alt kategorilerin tümünü ortadan kaldıran tek bir otizm spektrum bozukluğu kategorisi tanımlamak gelmektedir.

DSM-5'DEKİ DEĞİŞİKLİKLER

- Ayrıca, DSM-5'te otizm spektrum bozukluğu kategorisine ilişkin olarak şu özellikler vurgulanmaktadır:
- Farklı bağlamlarda gözlenen sürekli bir sosyal iletişim ve sosyal etkileşim yetersizliği
- Sınırlı ve yineleyici davranış, ilgi ve etkinlik örüntüleri
- Belirtilerin erken çocuklukta ortaya çıkması
- Günlük yaşam işlevlerinde aksama olması

DSM-5'DEKİ DEĞİŞİKLİKLER

- DSM-IV'de ayrı belirti grupları olarak yer alan sosyal etkileşim ve iletişim sorunları DSM-5'te birleştirilmiştir.
- DSM-IV-TR'de ayrı bir sorun alanı olarak yer alan dil gelişiminde gecikme DSM-5'te yer almamaktadır. Bu değişikliğin gerekçesi, dil gelişimi gecikmesinin otizme özgü bir sorun olmamasıdır.
- Sınırlı ve yineleyici davranış, ilgi ve etkinliklerle ilgili özellikler büyük ölçüde korunurken, bu belirti grubuna, duyuşal uyarılara verilen sıra dışı tepkilerin eklenmesi de söz konusudur.
- DSM-5'te belirtilerin 3 yaştan önce ortaya çıkma koşulu da esnetilmekte ve bazı belirtilerin 3 yaştan sonra da ortaya çıkabileceği görüşü benimsenmektedir.

DSM-5'DEKİ DEĞİŞİKLİKLER

- Ayrıca, DSM-5'te otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin günlük yaşamda zorlandıklarına ilişkin bir betimlemeye de yer verilerek DSM-IV'de yer almayan bir noktaya değinilmiştir.
- DSM-5'te, belirtilerin yoğunluğunu gösteren bir ölçek de yer almaktadır. Bu ölçekte düzey 1 destek gereksinimine, düzey 2 yoğun destek gereksinimine, düzey 3 ise çok yoğun destek gereksinimine karşılık gelmektedir.
- DSM-5 ile birlikte çocukluk dezentegratif bozukluğu ve Rett sendromu otizm spektrum bozukluğu şemsiyesi dışında kalmıştır.

DSM-5'te Otizm spektrum bozukluklarının derecelendirilmesi

OSB**Yoğunluk****Düzeyi**

Sosyal İletişim**Sınırlı İlgiler ve Yineleyici Davranışlar****Düzey 3**

‘Çok yoğun destek gerektirir’

Sözel ve sözel olmayan sosyal iletişim becerilerindeki ileri derecede aksaklıklar, işlevde bulunmada ileri derecede yetersizliklere yol açar; çok sınırlı sosyal etkileşim girişimleri ve başkalarının sosyal etkileşim girişimlerine minimal karşılık verme.

Zihin meşguliyetleri, sabit ritüeller ve/veya yineleyici davranışlar tüm alanlardaki işlevleri önemli ölçüde bozar. Ritüeller ya da rutinler kesintiye uğradığında önemli rahatsızlık gözlenir, sabit ilgilerden başka şeylere yönlendirmek çok zordur ya da kısa süre zarfında sabit ilgilere geri döner.

OSB

Yoğunluk

Düzeyi

Sosyal İletişim

Sınırlı İlgiler ve Yineleyici Davranışlar

Düzey 2

‘Yoğun destek gerektirir’

Sözel ve sözel olmayan sosyal iletişim becerilerindeki belirgin aksaklıklar; destek varlığında bile varlığını sürdüren sosyal yetersizlikler; sınırlı sosyal etkileşim girişimleri ve başkalarının sosyal etkileşim girişimlerine yetersiz ya da sıra dışı karşılık verme.

Ritüeller ve yineleyici davranışlar ve/veya zihin meşguliyetleri ya da sabit ilgiler çeşitli alanlardaki işlevleri belirgin şekilde bozar. Ritüeller ve yineleyici davranışlar kesintiye uğradığında belirgin bir hoşnutsuzluk ya da engellenme gözlenir, sabit ilgilerden başka şeylere yönlendirmek zordur.

OSB**Yoğunluk****Düzeyi**

Sosyal İletişim**Sınırlı İlgiler ve Yineleyici Davranışlar**

Düzey 1
'Destek
gerektirir'

Destek sağlanmadığında sosyal iletişim aksaklıkları önemli yetersizliklere neden olur. Sosyal etkileşim girişiminde bulunmada zorluk yaşar ve başkalarının sosyal etkileşim girişimlerine atipik ya da başarısız karşılık vermede belirgin örnekler sergiler. Sosyal etkileşime yönelik ilgisi az gibi görünür.

Ritüeller ve yineleyici davranışlar bir ya da birkaç bağlamda önemli sorunlara yol açar. Başkalarının ritüelleri ve yineleyici davranışları kesintiye uğratma ya da sabit ilgilerden başka şeylere yönlendirme girişimlerine direnç gösterir.